

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 2016 р.
№ 4

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
(повна назва вищого навчального закладу)
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
(Хмарський В. М.)
12 вересня 2018 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Історія, концепції та проблеми політичної науки”
(назва навчальної дисципліни)
Рівень вищої освіти PhD, доктор філософії
Спеціальність **052 «Політологія»**
(код і назва спеціальності (тей)
Інститут/факультет Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

2018 – 2019

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Історія, концепції та проблеми політичної науки».

(назва навчальної дисципліни)

Розробники: **Коваль Ігор Миколайович, д. політ. н., проф.**

(вказати прізвища, наукові ступені, вчені звання та посади розробників).

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № 1 від "1" вересня 2018 року

Завідувач кафедри

І)

ініціали)



(підпис)


(Брусилівська О.

(прізвище та

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС

Протокол № 1 від "10" вересня 2018 року

Голова НМК



(підпис)

(Хорошилов О. Ю.)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від. " " _____ 20 р.

Завідувач кафедри

(_____)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від. " " _____ 20 р.

Завідувач кафедри

(_____)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 05 <u>соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів - 3	Спеціальність 052 Політологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		1-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 8 самостійної роботи студента - 82	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	Лекції	
		4 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		4 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота 82 год.	
		год.	год.
ІНДЗ: год.			
Вид контролю: <i>Залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу - розгляд основних тенденцій розвитку політології як науки. Політологія являє собою цілісну сукупність знань про політику й організацію політичного життя. При всіх відмінностях у розумінні предмета політології, які склалися в різних напрямках, існує й загальне, що поєднує їх: більшість дослідників предмета політології вважають таким взаємодію з приводу влади, а учасниками цих політичних взаємодій сприймають інститути публічної влади й, насамперед, державу, суспільство та індивіда. З 1948 р. було затверджено, що основними об'єктами досліджень політології є: 1. Політична теорія й історія політичних ідей; 2. Політичні інститути (центральні й місцеві уряди, урядові заклади, функції, здійснювані цими інститутами, а також ті соціальні сили, які дані інститути створюють); 3. Політичні партії, групи, суспільна думка, вибори, інформація й пропаганда; 4. Міжнародні відносини й зовнішня політика. Завдання курсу полягають у вивченні студентами закономірностей розвитку політичних ідей щодо функціонування й розвитку політичних систем, державних інтересів і суспільно-політичних організацій. Тим самим предмет сприяє тому, щоб члени суспільства усвідомлювали суспільні потреби й інтереси, розбиралися в проблемах, що підлягають рішенню, розуміли перспективні завдання, які найчастіше закриваються елементарними повсякденними потребами. Вивчення і засвоєння студентами зазначеного предмету сприятиме тому, щоб студенти усіх спеціальностей вміли захищати свої права, реалізувати особисті й групові інтереси через представницькі політичні інститути, шукати компроміси й досягати консенсусу по ключових питаннях.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

1) КЗП.01: оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку; уміти виявляти основні закономірності розвитку політичних наук, їхній вплив на формування політики національних держав та позанаціональних акторів міжнародних відносин;

2) КЗП.02: використовуючи зарубіжний досвід методологічного

забезпечення цільових досліджень, володіти ними для вирішення завдань професійної діяльності, зокрема написання дисертаційного дослідження;

3) КСО.06: уміти оцінювати різноманітні інформаційні джерела для проведення наукових досліджень; обирати ефективні стратегії і методи емпіричних досліджень, організовувати заходи по їх виконанню; уміти виробляти оригінальні наукові публікації (монографії, статті, дисертації), у тому числі іноземною мовою й з урахуванням поточної ситуації на ринку наукової продукції;

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- 1) як планувати, розробляти й реалізувати власну стратегію науково-дослідної діяльності на основі кваліфікованого критичного осмислення існуючих наукових даних;
- 2) основні концепції, історію та сучасний стан розвитку наукової літератури із політичних наук;
- 3) теоретичні та практичні проблеми сучасних методологій дослідження за спеціальністю;

вміти:

- 1) оцінювати різноманітні інформаційні джерела для проведення наукових досліджень; обирати ефективні стратегії і методи емпіричних досліджень, організовувати заходи по їх виконанню; уміти виробляти оригінальні наукові публікації (монографії, статті, дисертації), у тому числі іноземною мовою й з урахуванням поточної ситуації на ринку наукової продукції;
- 2) вільно володіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку; уміти виявляти основні закономірності розвитку політичних наук, їхній вплив на формування політики національних держав та позанаціональних акторів міжнародних відносин.
- 3) використовуючи зарубіжний досвід методологічного забезпечення цільових досліджень, володіти ними для вирішення завдань професійної діяльності, зокрема написання дисертаційного дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Історія політичної науки.

Тема 1. Основні етапи формування політичної науки періоду античності.

Здобутки грецької та римської шкіл у дослідженні політики. Платон. Аристотель. Цицерон.

Тема 2. Основні етапи формування політичної науки періоду середньовіччя.

Арабо-мусульманські філософи (Ібн Рушд, Ібн Халдун). Вклад християнських авторів у політичні дослідження. Аврелій Августин. Тома Аквінський. Ніколо Макіавеллі. Гуго Гроцій.

Тема 3. Основні етапи формування політичної науки в добу Просвітництва.

Розвиток античних традицій мислителями нового часу. Томас Гоббс. Джон Локк. Шарль Луї Монтеск'є. Жан-Жак Руссо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Концепції розвитку політичних інститутів та процесів у політологічних дослідженнях XX століття.

Тема 4. Соціоцентристські основи дослідження політичних інститутів та процесів.

Переформулювання об'єктів політичної науки у XX ст. Концепція політики М. Вебера. Концепції влади та системи Т. Парсонса, Д. Істона, Г. Алмонда, Р. Дала. Концепція тоталітаризму К. Фрідріха і З. Бжезінського. Модель політичних процесів А. Бентлі - Д. Трумена. Позитивно-функціональна теорія конфлікту Р. Дарендорфа. «Стратегія конфлікту» Т. К. Шеллінга.

Тема 5. Культурницькі теорії XX ст.

«Повстання мас» Х. Ортега-і-Гассета. Теорія еліт В. Парето та П. Бурдьє. Концепція політичної культури Г. Алмонда та С. Верби. Концепції «націоналізмів» Е. Гелнера та Р. Брюбейкера. «Соціокультурна динаміка» П. Сорокіна. Психологія політики Г. Лассуелла.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Концепції політичних проблем міжнародних систем та глобального розвитку у політологічних дослідженнях XX століття.

Тема 6. Провідні теорії розвитку міжнародних систем та процесу

глобалізації.

Концепція моці Г. Моргентау та «м'якої моці» Дж. Ная - молодшого.
Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона. «Теорія зчеплення» Дж.
Розенау. Концепція «безпечного товариства» К. Дойча.

Тема 7. Альтернативні теорії розвитку міжнародних систем.

Світ-системні теорії А. Саміра, А. Г. Франка, І. Валлерстайна. Концепція
глобальної архітектури міжнародних відносин А. Етціоні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі						
		л	п	лаб	ІНД	с		л	п	лаб	ІНД	с		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Історія політичної науки.														
Тема 1. Античність.	6					6								
Тема 2. Середньовіччя.	10					10								
Тема 3. Просвітництво.	12			-	-	10								
Разом за змістовим модулем 1	28	2		-	-	26								
Змістовий модуль 2. Концепції розвитку політичних інститутів та процесів														
Тема 4. Соціоцентристські основи дослідження.	16					14								
Тема 5. Культурницькі теорії.	14					14								
Разом за змістовим	30	-	2	-	-	28								
Змістовий модуль 3. Концепції політичних проблем міжнародних систем														
Тема 6. Провідні теорії.	16		-	-	-	14								
Тема 7. Альтернативні теорії.	16					14								
Разом за змістовим модулем 3	32	2	2			28								
Усього годин	90	4	4	-	-	82								

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціоцентристські основи дослідження політичних інститутів та процесів.	2
2	Альтернативні теорії розвитку міжнародних систем.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні етапи формування політичної науки періоду античності.	6
2	Основні етапи формування політичної науки періоду середньовіччя.	10
3	Основні етапи формування політичної науки в добу Просвітництва.	10
4	Соціоцентристські основи дослідження політичних інститутів та процесів.	14
5	Культурницькі теорії ХХ ст.	14
6	Провідні теорії розвитку міжнародних систем та процесу глобалізації.	14
7	Альтернативні теорії розвитку міжнародних систем.	14

7. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота, інтерактивні методи, онлайн-консультації, підготовка дослідницьких проектів студентами.

8. Методи контролю

Поточне тестування, усне опитування, підсумковий тест, індивідуальні консультації.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5		Т6	Т7		30	100
10	10	10	10	10		10	10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	B	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Політологія. Затверджено МОН України як підручник для студентів вищих навчальних закладів / Під ред. І.М. Ковалю. - Харків: Фоліо, 2012. - 410 с.

Рекомендована література

Базова

1. Аристотель. Политика / Сочинения: в 4-х т. Т.4. - М.: Мысль, 1983. - С. 375-644.
2. Арон Р. Демократия и тоталитаризм. - М.: Текст, 1993. - 303 с.
3. Арон Р. Опій інтелектуалів. - К.: Юніверс, 2006. - 272 с.
4. Бурдые П. Социология политики. - М.: Социологос, 1993. - 336 с.
5. Вебер М. Политика как призвание и профессия. - М.: Прогресе, 1990. - С. 644-706.
6. Гелей С., Рутар С. Політологія. - К.: Знання, 1999. - 427 с.
7. Даль Р. Введение в зкономическую демократию. - М.: Наука, 1990. - 200 с.
8. Даль Р. Введение в теорию демократии. - М.: Наука, 1992. - 234 с.
9. Даль Р. О демократии. - М.: Аспект-Пресс, 2000. - 200 с.
10. Дюверже М. Политические партии. - М.: Академический Проект, 2000. - 538 с.
11. Консерватизм: Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. - К.: Смолоскип, 2006. - 788 с.
12. Лібералізм: Антологія / Упорядники Олег Проценко, Василь Лісовий. - К.: Смолоскип, 2002. - 1126 с.
13. Луман Н. Власть. - М.: Праксис, 2001. - 256 с.
14. Матвеев С.А., Буланенко Л.С., Михеев С.А. Політологія. - Х.: Одиссей, 2006.-320 с.
15. Націоналізм: Антологія / Упорядники Олег Проценко, Василь Лісовий. - К.: Смолоскип, 2000. - 872 с.
16. Політологія / За ред. Бабкіна О.В., Горбатенка В.П. - К.: ВЦ, 2006. - 568 с.
17. Політологія: наука про політику: Підручник / За ред. В. Г. Кремень, М. І. Горлач. - Київ- Харків: Єдінорог, 2002. - 640 с.

18. Поппер К. Открытое общество и его враги. - М.: Ника-Центр, 2005. - 800 с.
19. Растоу Д.А. Переходи к демократии: попытка динамической модели // Полис.- 1996.-№5.-С. 5-15.
20. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек.- Москва: «АСТ-Москва»: Хранитель, 2007.- 588 с.
21. Хабермас Ю. Расколотый Запад. - М.: Издательство «Весь мир», 2008. - 192 с.

Допоміжна

1. Аккулов С. Міжнародні миротворчі операції як політичний інструмент врегулювання воєнно-політичних конфліктів // Політичний менеджмент. - 2005. - №2. - С. 165 - 172.
2. Алексеева Т. А. Демократия как идея и процессе // Вопросы философии. - 1996.-№6.-С.16-35.
3. Алескеров Ф.Т., Ортешук П. Выборы. Голосование. Партии. - М. -206 с.
4. Ашин Г. К. Курс истории злитологии: [учеб. пособие] / Г. К. Ашин. - М.: МГИМО, 2003.-302 с.
5. Бабкін В.Д. Державна влада і опозиція //Правова держава: щорічник наукових праць - Вип. 7. - К., 1996.
6. Бажанов Е. Неизбежность многополюсного мира // Мировая экономика и международные отношения. - 2004. - №2. - С. 11 -16.
7. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. - К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. - 109 с.
8. Бебик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді - К.: А.Л.Д., 1996. - С. 41 - 65.
9. Безродна В.І. Особливості становлення громадянського суспільства в Україні у контексті модернізації // Держава і право. - 2002. - Вип.17. - С.12-23.
10. Бей О. Як облаштувати федеративну державу. До питання адміністративної реформи в Україні //Політика і час. - 2000. - №3-4. -

C.72-84.

11. Білоус А.О. Політико-правові системи: Світ і Україна. - К.:АМУПП 1997. - 200 с.
12. Богомолов Б.А. Глобализация: некоторые подходы к осмыслению феномена // Вестник МГУ. - 2004. - № 12. - С. 105 - 118.
13. Буцевицький В. Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення // Нова політика. - 1999. - № 1. - С. 48-51.
14. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади. - К.: Інститут соціальної та політичної психології АПН України, 2005. - 492 с.
15. Винайдення традиції /За ред. Е.Гобебаума та Т.Рейнджера. - К.: Ніка-Центр, 2010. - 448 с.
16. Власть при переходе от тоталитаризма к демократии. Свободная мысль. 1993 -№ 8.
17. Власть: Очерки современной политической философии Запада / В.В. Мшвениерадзе, И.И.Кравченко, Е.В. Осипова и др. - М.: Наука, 1989 - 327 с.
18. Гаджиев К. С. Эпоха демократии? // Вопросы философии. - 1996. - № 10. - С.3-22.
19. Гаджиев К. С. Политическая наука. - М.: Международные отношения, 1995, гл. 6. - 398 с.
20. Гаджиев К.С. Введение в геополитику. - М.: Международные отношения, - 383 с.
21. Гаман-Голутвина О. В. Политическая элита: Эволюция теоретических концепций. - М.: Российская политическая энциклопедия, 2006. - 448 с.
22. Глобальні модерності / За редакції М.Фезерстоуна, С.Леша, Р.Робертсона. - К.: Ніка-Центр, 2008. - 400 с.
23. Голенкова З., Витюк В. Становление гражданского общества и социальная стратификация // Социс. - 1995. - № 6. - С. 14-24.
24. Голосов Г.В. Форматы партийных систем // Полис. - 1998. - № 1. - С. 106- 129.
25. Гражданское общество: истоки и современность. - СПб.:

Юридический центр-пресс, 2002. - 492 с.

26. Громько А.А. Победы и поражения современной социал-демократии // Полис. - 2000.-№3.-С. 140-150.
27. Дмитриев Ю.А. Соотношение политической и государственной власти в условиях формирования гражданского общества // Государство и право. — 1994. - № 7. - С.29-34.
28. Євтух В.Б, Трощинський В.Пі. Етніонаціональна структура українського суспільства. - К.: «Наукова думка», 2004. - 342 с.
29. Ильин В.В. Политология. - М.: Книжній дом Университет, 1999-540 с.
30. Ильин В.В. Понятие власти //Философия власти. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1993.-271 с.
31. Ильин М.В., Коваль Б.И. Две стороны одной медали: гражданское общество и государство //Полис. - 1992. - № 1 -2. - С. 193-201.
32. Ирхин Ю.В, Зотов В.Д. Политология. - М.: Юрист, 2002. - 511 с.
33. Каменская Г.В., Родионов А.В. Политические системы современности - М.: Онега, 1996. - 400 с.
34. Киселев И.Ю. Образы государства в международных отношениях: механизмы трансформации // Полис. - 2003. - №3. - С.50-57.
35. Клямкин И.М. Какой политический режим возможен сегодня в России // Полис - 1993- № 5. - С.49-54.
36. Ковлер А. И. Исторические формы и типы демократии. - М.: Наука, 1990. - 256 с.
37. Козер Л. Функции социального конфликта. - М.: Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, 2000. -205 с.
38. Колодій А. До питання про політичний режим в Україні // Сучасність. - 2000.- № 2. - С.12-15.
39. Константы русской политической культуры. Сборник / Гараджа Н.В. - М.: Издательство «Европа», 2007. - 96 с.
40. Котигоренко В. Бути чи не бути етнічним конфліктам в Україні? //

Політичний менеджмент. - 2008. - №5. - С. 85 -103.

41. Кривицька О. Межрегіональний «розкол» України: чинники поглиблення // Політичний менеджмент. - 2008. - №2. - С.51 - 65.

42. Кузьмин А.С., Мелвин Н.Дж., Нечаев В.Д. Региональные политические режимы в постсоветской России: опыт типологизации // Полис - 2002, № 3. - С.142-155.

43. Кулик А. Посттоталитарные партии в политическом процессе: методология исследования // Мировая экономика и международные отношения. 1994. № 2-3.

44. Левин И.Б. Глобализация и демократия // Полис. - 2003. - №2. - С.53-70.

45. Лейпхарт А. Конституционные предпосылки для новых демократий // Полис. - №2 - 1995. - С.135 - 146.

46. Лісовий В.С. Культура - ідеологія - політика. - К.: Видавництво імені Олени Теліги, 1997. - 352 с.

47. Лысюк А. И. Беларусь, Россия, Украина: потенциал конфликтности (попытка сравнительного анализа) // Украина: зона контрадикции. - Луганск: Знание, 2005. - С.129-160.

48. Мадатов А.С. Пространственно-временные измерения демократии // Общественные науки и современность - 1998. - № 1. - С.60-70.

49. Мацієвський Ю. Деякі аспекти вивчення феномену кризи у політичних дослідженнях // Політичний менеджмент. - 2008. - № 6. - С. 16-29.

50. Мельник В.А. Политология. - Минск: Высшая школа, 1997 - 495 с.

51. Михальченко М. Політична система в Україні: що ми модернізуємо? // «Віче». -2011.- №1.-С.27-30.

52. Михельс'Т. Социология политических партий в условиях демократии // Диалог.- 1990.-N3. - 18; 1991.-N3.

53. Никовская Л. И. Сложносоставной конфликт как инструмент анализа трансформации и кризиса // Полис. - 2009. - №6. - С.83-94.

54. Новакова О. Політична еліта України: проблема демократичної консолідації // Політичний менеджмент. - 2007. - Спецвипуск: Покликання і відповідальність політичної еліти та її лідерів. - С. 72-79.

55. Общая и прикладная политология / Под ред. Жукова В.М. - М.: МГСУ, Союз, 1997.-992 с.
56. Павко А. І. Біля витоків формування політичних концепцій елітаризму: Парето В., Моска Г., Міхельс Р. // Український історичний журнал. - 2008. - № 2. -С. 91-100.
57. Пахарев А. Д. Историчні витoki виникнення та еволюція політичних еліт в Україні // Трибуна. - 2009. - № 9/10. - С. 19-23.
58. Пахарев А. Политическое лидерство и лидеры. - К.: Знамя України, 2001. - 270 с.
59. Печатнов В.О. От Джефферсона до Клинтона. Демократическая партия США в борьбе за избирателя. - М: Наука, 2008 - 504 с.
60. Пилипенко В., Привалов Ю., Ніколаєвський В. Владна еліта у контексті суспільного розвитку. - К.: Фоліант, 2008. - 158 с.
61. Плужников С., Шевченко Д. Тайная история КПРФ 1990-2008. - М.: Столица-Принт, 2008 - 400 с.
62. Политическая энциклопедия. В 2 т. - М.: Мысль, 2001. - Т. 1 / Нац. обществ.-науч. фонд; Рук. проекта Г. Ю. Семигин. - М.: Мысль, 2000. - 750 с.
63. Политическая энциклопедия. В 2 т. - М.: Мысль, 2001. - т. 2 / Нац. обществ.- науч. фонд; Рук. проекта Г. Ю. Семигин. - М.: Мысль, 2000. - 701 с.
64. Политическая наука: новые направления / Пер. с англ. - М.: Вече, 1999. -816 с.
65. Политология: краткий энциклопедический словарь / Под ред. И.Д.Коротун,- М.: Мысль, 1997. - 800 с.
66. Политология: Хрестоматія / Сост. М. А. Василик, М. С. Вершинин. - М.: Гардарики, 2002. - С. 7-79.
67. Політологія. Кінець ХІХ - перша половина ХХ ст.: Хрестоматія /За ред.
68. Примуш М. Політичні конфлікти та їх типи // Політичний менеджмент. - 2010. -№1.-0:96-104.

69. Проколов Д. Нове актуальне дослідження системних основ наукового аналізу політики // «Віче». - 2011. - № 24. - С. 11-14.
70. Пухкал О. Політична еліта і громадянське суспільство в Україні: становлення і взаємодія // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. - 2009. - № 4. - С. 192-201.
71. Ріктор Т. Л. Управлінська еліта як стратегічний ресурс побудови держави: проблеми та перспективи // Економіка та держава. - 2009. - № 2 (74). - С. 76-78.
72. Рудич Ф. М. Політичний клас, правляча еліта, їх роль у визначенні й здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики Української держави // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. - К, 2008. - Вип. 38. - С. 8-22.
73. Современная этнопсихология. Хрестоматия / Под ред. А.Е.Тараса. - Мн.: Харвест, 2003. - 368 с.
74. Соловьев А. И. Политология: Политическая теория, политические технологии: Учебник для студентов вузов. - М.: Аспект Пресс, 2000. - 559 с.
75. Соловьев А.И. Три облика государства - три стратегии гражданского общества // Полис. - 1996. - №6. - С.29-38.
76. Стародубский Б.А. Политические режимы европейских стран - Свердловск, 1989.-400 с.
77. Степин В.И., Толстых В.И. Демократия и судьбы цивилизаций Вопросы философии - 1996. - № 10. - С. 3-18.
78. Сумбатян Ю.Г. Тоталитаризм - политический феномен XX века // Социально-гуманитарные знания. - 1999. - № 1. - С. 14 – 16
79. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «Політика визнання». - К.: Альтерпрес, 2004.-172 с.
80. Теория политики: Учебное пособие / Под ред. Б.А.Исаева. - СПб.: Питер, 2008.-464 с.
81. Тихомиров В.А. Государство на рубеже столетий // Государство и право. -№2.-С.24-32.

82. Тихомиров С.И. Основные направления развития современных политических систем.- Севастополь: изд-во Сев. ГТУ.-1999. - 36 с.
83. Тощенко Ж.Т. Зтнократія: історія і сучасність (соціологічні ескізи) - М.: РОССПЗН, 2003. - 432 с.
84. Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку / Монографія національного інституту стратегічних досліджень і Національного інституту українсько-російських відносин. — К.: НІСД, 1999. - 384 с.
85. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти - К.: МАУП, 2002. - 487 с.
86. Уоллерстайн М. Избирательные системы, партии и политическая стабильность // Полис - 1992. - № 5-6. - С. 156-162.
87. Хохлышева О.О. Мирное разрешение споров и ситуаций в условиях взаимозависимости // Вестник МГУ. Серия 12. Социология и политология. - 2004. - №2.-0.80-97.
88. Шестопал Е. Б. Политическая психология: Учебник для студентов вузов. - М.: Аспект Пресе, 2007. - 427 с.
89. Шило В.Е. Американский федерализм на рубеже столетий //СІЛА и Канада: экономика, политика, культура. - 2002. - № 1. - С.61-73.
90. Шилобод М.И., Петрухин А.С., Кривошеев В.Ф. Политика и право. - М.: «Дрофа», 1996 - 432 с.
91. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2010 - 472 с.
92. Шмачкова Т.В. Мир политических партий // Полис. - 1992. - N 1-2. - С.226 - 233.
93. Шмиттер Ф. Размышления о гражданском обществе и консолидации демократии // Полис. - 1996. - №5. - С. 16-27.

12. Інформаційні ресурси

1. www.aglob.ru (І-журнал при Інституте проблем глобалізації).
2. www.iprog.ru (Інститут проблем глобалізації)

3. www.globalization.reporrt.ru (Рубрика, посвященная глобализации).
4. www.ispr.ru (Институт социально-политических исследований РАН)
5. ВВС. Політичні партії України // http://news.bbc.co.uk/hi/russian/news/newsid_4837000/4837362.stm
6. Комітет Виборців України // http://www.cvu.org.ua/?lang=ukr&mid=fp&id=2133&lim_beg=0
7. Цыганков А. Современныё политические режимы: структура, типология, динамика // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Cigank/01.php